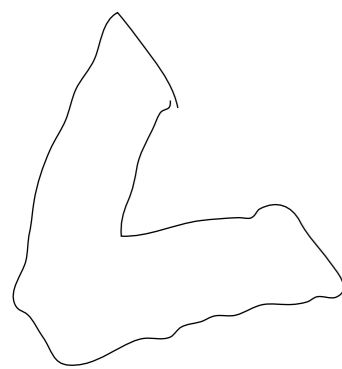

חני דומבה ותום קוריס עובדים על סרטם לולו בטכניקת סטופ-מושן (תמונות 1-3); אחת הסקיצות של המעצב הגרפי עובדיה בנישו לקליפ "מעגלים" (4); פריימים מתוך "המלך שלמה", סרט אנימציה ישראלי באורך מלא שייצא בקיץ הקרוב (תמונות 5 ו-6); פריים מתוך סרט האנימציה "ניגון" של יוני שלמון (7); והעבודה על סרט האנימציה "במילים אחרות" של טל קנטור (תמונות 8 ו-9)

חיים בסדרט מצויד

ארבעה סרטים ישראלים באורך מלא; ביקוש בחברות ענק כמו דיסני ופיקסר; תמיכה מקרנות ומהמדינה; השתתפות בכנסים בינלאומיים; והמון כסף בפרסומות, בתשדירים ובקליפים. תעשיית האנימציה הישראלית תופסת תאוצה וגורמים בתחום מזהירים: אם לא נדע לפתח אותה, תהיה פה בריחת מוחות. ניתוח G ← צאלה קוטלר הדרי

"תחשבי על האנימטור שחוזר הביתה אחרי יום עבודה ארוך, וכל מה שהוא עשה כל היום זה חמש שניות של אנימציה". אומר שרון גזית, מרצה בבצלאל והבעלים של חברת פיל אנימציה. "צריך המון תשוקה, כי יש בזה המון חופש והמון אחריות"

מתוך הסרטים "נונס העתידינים" ו"ואלס עם באשיר". סימנו את תחילת הפריחה

החלטתי לוותר והלכתי להיות ארכיטקט". גזית לא ידע זאת אז, אך ההפסקה הייתה זמנית. בתקופת ה"פרישה" שלו מהענף קרו בו שני דברים משמעותיים: הטכנולוגיה השתפרה ובמקביל החל להתפתח ביקוש אדיר לתוכן, עם התעצמות הרשתות החברתיות.

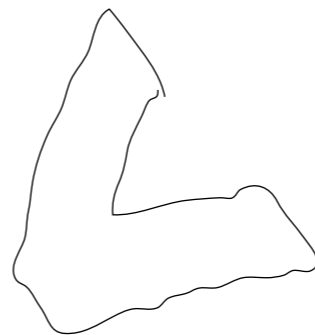
"פתחתי את המשרד מחדש ופתאום כל הרברים הטכניים הגדולים ההם התקבצו לקופסה של מחדש, ופתאום אפשר לחיות מאנימציה", גזית משחזר, אך גם ממחר לצגן את ההתלהבות: "אבל עד היום, בארץ, אם את לא באמת מאוד אוהבת אנימציה, את תהיי מתוסכלת לעטוק בזה".

למה בעצם?

"כי יש בזה משהו סיופי. תחשבי על האנימטור שחוזר הביתה אחרי יום עבודה ארוך, וכל מה שהוא עשה כל היום זה חמש שניות של אנימציה. צריך המון תשוקה, כי יש בזה המון חופש והמון אחריות. את הרי יכולה להתרגש מבמבי ולפחד פחד מוות מהמכשפה של שלגיה ובסך הכול זה ציור. כשעושים את המניפולציה נכון, היא עוברת מאוד חזק".

בכיר נוסף שיכול לספר על התמורות שעברה התעשייה הוא יורם הניג, שעומד בראש המיזם לקולנוע ולטלוויזיה ברשות לפיתוח ירושלים. עוד רגע נספר איך המיזם הזה נולד ועד כמה הוא תרם לשוק האנימציה בישראל ולעובדה שירושלים הפכה להיות סוג של בירת אנימציה, אבל נתחיל דווקא בתוצאות:

לא פחות מארבעה סרטי אנימציה ישראלים באורך מלא ייצאו השנה מאולפנים ברחבי ירושלים: הקיץ צפוי לצאת "המלך שלמה" בבימוי של חנן קמינסקי ובהפקת ערן הפקות שנעשה בסטודיו סנובול (snowball): הקולנוען גידי דר ("אושפיון" המצויין) עובר על סרט אנימציה אמנותי למבוגרים בשם "אגדת חורבן", שעוסק בימים האחרונים בבית המקדש בירושלים; ועוד שני סרטים נרקחים גם בסטודיו הוותיק פי'צ'יפוי (pitchipoy) - עיבוד של "מעלה קרחות" מאת אפרים סידון, שמיועד לבני נוער, ועוד תסריט ישראלי מקורי, "ארמון החול", שעוסק במה שמתרחש בארמון החול אחרי שהילדים הולכים הביתה.

ולא מעט אנימטורים מעבירים את פעילותם לחו"ל - בין שבאמצעות עבודה מול גורמים במדינות אחרות, בעיקר בצפון אמריקה, ובין שבהגירה של ממש. כרגיל, צמד המילים "ברייח מוחות" כבר מופרה אל חלל האוויר, אם כי בשלב זה אין עדיין נתונים שמאשרים את החששות.

היסטוריה ניטוי וטעייה

את גלגולו של ענף האנימציה בישראל אפשר למקם דרך הביוגרפיה של האנימטור שרון גזית, 48, מרצה בבצלאל והבעלים של חברת פיל אנימציה הפועלת מ-1998 ונחשבת לאחת הוותיקות בישראל.

"רציתי להיות אנימטור בתקופה שלא היו פלטפורמות לשרד אנימציה ולא היה כל-כך איפה ללמוד", נזכר גזית. "בערך בגיל 14 התחלתי להיפגש עם חברים בקבוצות סרטים של אנימטורים שהביאו סרטים מחו"ל. נחשפנו לסרטים הרבה יותר מעניינים מהאנימציה של דיסני ושל האולפנים האמריקאים, ופתאום גילינו דברים שהגיעו מקנדה וממזרח אירופה והיו מאוד אוונגרדיים".

לקראת סיום השירות הצבאי פתח גזית את הסטודיו לאנימציה בסביבתו הראשון: "רק כשפתחתי את הסטודיו הבנתי כמה הרבר מסובך מבחינה טכנית, ממש משוגע. אז היינו עובדים על סרט ומחכים חודש עד שיחזור מפיתוח. הכול היה קשה, אבל מצד שני עם ציפייה מרגשת. אני האבתי את המגע האישי, אז

נימטורים הם אנשים בעלי רגישות גדולה מאוד לשני דברים: ניואנסים וקרייט. ככה זה כשעובדים במהלך כמה חודשים על תנועה אחת של יד אחת ברמות אחת שמפיעה דקות ספורות בשובר קופות הוליוודי - רק כדי לראות את השם רץ בתוך רשימה ענקית של קרדיטים בסוף. ואם, נניח, הם מגלים שרמות אחת שעיצבו לקליפ של להקה ישראלית, הפכה לקציצת שרימפס בפרסומת למקרוולדס בדרום קוריאה, אפשר להבין את העם. כך טוענים, לפחות, חברי להקת ג'יין בורדרו לגבי הקליפ המקסים שלהם "מעגלים", שיצרו האנימטורים אורי לוטן ויובל שטיבלמן ובעיצוב אמנותי של עובדיה בנישו (מעצב מוכשר שעובד, בין היתר, עם המוסף הזה). הקליפ הפיוטי שיצרו האנימטורים הישראלים עבור הלהקה (בחינם) נעשה בטכניקה של סטופ מושן ותלת ממד והפך במהרה לווראלי ברשת. הוא זכה לסיקורים במגזינים שונים ואף נבחר לקליפ החודש של אתר הסרטונים VIMEO. "אבל המפרסמים של הרשת בדרום קוריאה", טוען בנישו, "הפכו את הילדה מהקליפ שלנו לרמות של שרימפס".

אורי לוטן, במאי הקליפ, מספר שאף על פי שהיו מחשבות על נקיטת הליכים משפטיים כלשהם, לא נרשמה התקרבות בנושא מאז הגילוי לפני כחודש: "אנחנו עדיין בדיונים וזה מאוד מעורפל", אמר ל-CO. הרבה מאוד אמוציות יש בתעשייה הזו, שהפכה לאחד התחומים החשובים והמסקרנים בתחומים המשיקים לתרבות, אמנות ושיווק בישראל. מצד אחד, אנימציה מאפשרת ליצור פרסומות, קליפים, סרטים, תשדירי שירות וכל דבר אחר, באמצעות תוכנת מחשב וברוך כלל עם צוות של יוצרים ספורים. מצד שני, זו עבודה סיופית, שכדי לבצע אותה היטב דרושים כישרון, חריצות והרבה מאוד סבלנות.

בימים אלה נמצאים ארבעה סרטי אנימציה ישראלים, באורך מלא, בשלבי סיום או יצירה מתקדמים; בשנה שעברה משרד התרבות הקים לראשונה ביתן רשמי בפסטיבל קאן ובמסגרת הביתן ביקש לחשוף את הקהל גם לאנימציה הישראלית; והשנה גם יוקם לראשונה ביתן ישראלי בפסטיבל האנימציה היוקרתי בעיר הציווירית אנסי (ANNÉCY) שבצרפת. וזה עוד לפני שדיברנו על פריצות דרך אדירות כמו "ואלס עם באשיר" ו"כנס העתידינים", ששמו את ישראל על מפת האנימציה העולמית. בצד זאת, בישראל כמו בישראל, השוק קטן מדי

"לפני שבע או שמונה שנים, כשבאתי ללקוחות והצעתי להם לעשות תוכן אנימציה לדיגיטל, אמרו שאנימציה זה לילדים שרואים הופ"

(נזכר שחר בר דוד מחברת שרוטונים. "היום לקוחות מבינים את היתרונות של האנימציה בעיקר בתחום שלנו, של פרסום שיווק ותוכן דיגיטל")

באתר של הנחומים יש מחירון מקדים ללקוחות. והמחירים נעים בין 4.990 שקלים לדקת אנימציה ועד 11,990 לדקה. "רוב הלקוחות שלנו הם עסקים בינוניים עד חברות גדולות". אומרת דנה נחום, "רובם רוצים ליצור סרטים קצרים כדי למצב את עצמם כמותגים ומקצוענים בתחום"

המסע שעשה הוניג בהבנת התעשייה הישראלית היה רצוף כמה שהוא מכנה "למידה מטעויות של אחרים", והתחיל בבית שמש, בניסיון, שאפשר לכנות אותו "הרואי", להקים תעשיית אנימציה שקורצת להוליווד ממשדרים בעיירה חרדית. וכך, בקיץ המיליונר הווארד ג'ונאס, מייסד תאגיד התקשורת האמריקאי IDT. "הם אפילו עשו סצנה מתוך שרק", מספר הוניג, "אבל אחרי זה לא היו להם עוד עבודות והם פרשו אחרי שנתיים וחצי של פעילות".

ניסיון נוסף החזיק מעמד יותר זמן, אבל גם הוא נסגר בסוף: "זה היה ניסיון של אראל מרגלית (איש עסקים דאז והיום אפשר להוסיף לתואר הזה גם חבר כנסת, צ'ק) ושל קרן ההון סיכון הירושלמית JVP. הם פתחו סטודיו, השקיעו הרבה מאוד כסף, ובמשך שבע שנים ניסו ממש בכוח לייצר סרט ישראלי באורך מלא. המפעל הזה נסגר בשנת 2013".

איפה הם נעו, לדעתך?

"הם באו בהצהרות גדולות, כמו להתחרות בפיקסר. עכשיו, אני לא נגר אמביציה, אבל אתה הולך להקים משהו חדש שלא היה בארץ וכרגע אין אנשים מוכשרים לזה, אז אל תנסה להתחרות בפורשה או מרצדס, תנסה קודם להתחרות בפיג'ו או בסיוורא. ברור שלא צריך להתחיל הכי נמוך, אבל בטח לא הכי גבוה. צריך להתחיל באמצע גם מבחינת הטכניקה שמשמשים בה וגם באורך של היצירה והרמה שלה, לכן התמקדנו בסדרות אנימציה לטלוויזיה".

בשלב הבא, הוניג החל למפות את המצב בישראל: "הבנו שמה שבצלאל עושים זה להכשיר את הכישרונות שלנו שמוסגלים לייצר יצירה מקומית אמנותית, אבל שם אין כסף. או אמרתי, בואו נביא הפקות בינלאומיות כדי שיכניסו כסף לתעשייה ויאפשרו לנו זמן להתעסק באמנות מקומית, שזה הנשמה. כך יהיה לאנשים עמוד שדרה לאורך זמן, והכי חשוב: אנתנו נלמד איך עושים סדרת טלוויזיה. זה הרי שונה לגמרי מקולנוע, ובארץ, חוץ מפרוסומת של 30 שניות, לא ידעו לעשות אנימציה".

הנקודה העסקית-תעשייתית, זו שפחות קשורה ל"נשמה" כלשונו של הוניג, היא מעניינת: "המסקנה המרכזית הייתה שמבחינת שירותים: הפקות בינלאומיות, אנתנו לא יכולים להתחרות בהודו, דרום קוריאה או הפיליפינים. שם עושים עבודת נמלים של אנימציה, אלפי אנשים עובדים בזה. כך שלמעשה מה שאנתנו עושים כיום זה להתחרות עם אנימטורים בצפון אמריקה עצמה".

יש לנו יתרון מול צפון אמריקה?

"כן, השכר בישראל הוא 10%-15% פחות מצפון אמריקה, ועל זה אנתנו בקרן מעניקים עוד סבסוד של 30% על הפקות, כך שאנתנו בישראל, עם הכישרונות והידע שיש כאן, עושים את אותה עבודה בעלות של 50% פחות ובאותה איכות".

הוניג החל ביצירת קשרים. פסטיבל אנימציה נוסד בירושלים במקביל לאירועי פיצ'נג מול מקביל החלטות בתעשייה האמריקאית - וזה עבד: דיסני שלחה סדרה לעבודה בסטודיו סנובול הישראלי. "הם סיימו עונה אחת עם סנובול, ועכשיו מתכננים לעונה השנייה", אומר הוניג. "זה המבחן, לראות אם היתוף הפעולה היה מוצלח. אותו דבר הצלחת לעשות גם עם חברת ברבי. הם עושים בסנובול את העונה השנייה של הסדרה על האותות של ברבי".

"לעשות פרויקטים עבור דיסני זה חלום שהתגשם", מוסיף יוני נהן, מנכ"ל סטודיו סנובול, שפעל בתל אביב, פתח גם סניף ירושלמי ולאחרונה

"בגלל המצב של התעשייה בישראל, הרבה אנימטורים עזבו", אומר יוני כהן, מנכ"ל חברת האנימציה סנובול. "נוצר מצב שאנתנו מתעסקים הרבה בהכשרות של צעירים ויש מחסור בענף. אנתנו מקווים שחלק מהחברה הוותיקים גם יחזרו לישראל עם הניסיון שהם צברו ויתרמו לתמהיל ולתעשייה המקומית"

סטודיו snowball בירושלים. "לעשות פרויקטים עבור דיסני זה חלום שהתגשם"

"איפה שיש אנימציה, יש ישראלים", אומר הוניג, "לפחות 10% מתעשיית האנימציה בצפון אמריקה מורכבת מישראלים שעובדים בכל מיני שלבים של האנימציה - מרצפת היצור ועד ניהול בתעשייה".

"יש גל של אנימטורים שעובר לקנדה", מוסיף גזית, "יש בקנדה גאות ותקופת פריחה שגורמת לענף להיות מאוד תחרותי, ולכן הרבה הפקות אמריקאיות קורות שם. זה קשור בתמיכה ובסבסוד המשמעותי שיש להם שם, ובכלל, יש מקומות בעולם שאנימציה היא סוג לגיטימי של אמנות כמו בפינ או מזרח אירופה. פה בארץ אני רואה כל שנה סרטי גמר מדהימים וברמה טכנית הרברים מתפתחים. יש רוח מדהימה, אבל יש גם המון קישורים כי צריך יותר תמיכה ומענקים".

"בגלל המצב של התעשייה בישראל, הרבה אנימטורים עזבו", מסכים כהן, מנכ"ל סנובול, שכאמור פתחה לאחרונה סניף בטורונטו. "נוצר מצב שאנתנו מתעסקים הרבה בהכשרות של צעירים ויש מחסור בענף. אנתנו מקווים שחלק מהחברה הוותיקים גם יחזרו לישראל עם הניסיון שהם צברו ויתרמו לתמהיל ולתעשייה המקומית".

אמנות אינ'סוף אפשרויות

"בישראל יש אמני אנימציה נהדרים, אבל כדי שהם יצליחו להמשיך ליצור גם אחרי הלימודים, צריך לאפשר להם גישה לקהל ומימון בינלאומי", מסביר יוני שלמון, ראש המחלקה לאנימציה במכללת מנשר לאמנות, ומפעיל בלוג האנימציה "הקוסם". את הקהל של האנימציה מתאר שלמון כקהל נאמן ואקטיבי: "יש דיאלוג מעניין בין היוצרים לקהל בקהילת האנימציה והקהל מייצר מחוות, וזרק רעיונות, עושה ניתוחים ומייצר תוכן בעצמו. האנימטורים עושים את הניסיונות שלהם ברשת, כדי לראות אם יש קהל, ואז ההצלחה מגיעה לטלוויזיה הממוסדת, כמו למשל במקרה של ג'יר וגלי, שהחלו ברשת והגיעו לארץ נהדרת".

כל האפשרויות החדשות האלו גורמות ליוצרים לנסות להתחבב על המיינסטרים או שהאנימטורים נשארים נאמנים לעצמם?

"אנימציה תמיד הייתה איפשהו באמצע - בין עולם מסחרי לעולם עצמאי. תמיד יהיה בה משהו אקספרימנטלי וגם כשעושים תוכן מסחרי זה שומר

פעילות מסיבית של האיגוד, שמשקפת את המוכנות של התעשייה".

האיגוד מונה כ־350 חברים משלמים ומייצג קהילה של כ־5,000 אנשי מקצוע מתחום האנימציה בישראל. "בשנים הראשונות עסקנו בעיקר בחינוך של אנשים ברמה של תנאי עבודה וחווים, ועכשיו האיגוד הגיע למצב של בסיס ידע וממש אפשר לצמוח", מספרת קוסטי.

איזה שוק הם יוצאים?

"יש חלוקה בין יוצרים עצמאיים לבין התעשייה המסחרית. הרבה מהאנימטורים עובדים בשניהם. כרגע מסתמן שיש מקום לכולם, טפרטפו. יש המון פריילנסרים ויש כאלה שמוגזגים בין הפקות. יש הרבה שכירים בחברות הייטק, שם הולך וגדל הצורך באנימטורים, ויש חברות משחקים, כמובו, שנשענות על התחום".

שכרו של האנימטור בישראל נע בהתאמה לגודל הפרויקט ועומד, על-פי ריווחי שכר, בין 5,000 שקל ועד ל־15,000 שקל ולעיתים אף יותר. בארצות הברית השכר גבוה יותר, ואין פלא שישנה מגמה של אנימטורים לעזוב מיד עם תום לימודיהם ולהיקלט לעבודה מעבר לים.

מסבירה נחום. "לתהליך העבודה יש פוטנציאל להימרח ולהתפור, לכן אנתנו עובדים בצורה מסודרת ומגדרים את היצירתיות כמו גינה כדי שהיא תפרח".

באתר של הנחומים יש מחירון מקדים ללקוחות. החבילות נעות בין דמות אחת בלוקיישן אחד ועד להבילת פלטינה שכוללת חמש דמויות בשבעה לוקיישנים ואלמנטים נוספים. המחירים נעים בין 4,990 שקלים לדקת אנימציה ועד 11,990 לדקה. "רוב הלקוחות שלנו הם עסקים בינוניים עד חברות גדולות", כך נחום, "רובם לקוחות חוזרים שרוצים ליצור סרטים קצרים כדי למצב את עצמם כמותגים ומקצוענים בתחום. עם אנימציה אפשר להשתולל ולהצניח אנשים ממוסטים, אין מגבלה לחוקים פיזיקליים וזה משפיע על התוכן. הרי אם ילך הולך ברחוב ואת מצלמת בלייב אקשן שנופל עליו פסנתר והוא נמנע, זה לא מצחיק בכלל, זה מוזעזע. אבל אם באותה סיטואציה בסרטון אנימציה נראה יצור חמוד הולך ברחוב ופתאום נופל עליו פסנתר, זה מצחיק ומסקרן מה יקרה הלאה, אחרי שהוא יקום וימשיך ללכת".

תעשייה עובדים לקנדה

"בכל שנה יוצאים לשוק כ־200 אנימטורים חדשים", מדווחת ענת קוסטי, פעילה בראשות איגוד האנימטורים, שהוקם לפני שש שנים. "בשנתיים האחרונות", היא אומרת, "יש הגברת

מתוך הקליפ של ג'ין בורדו הפרוסומת הדוה קוריאנית (את ההשוואה עשתה סמתנה גראסו מאתר The Daily Dot ותמונות לקוחות מהבליים

יום ה' | כ"ד בניסן תשע"ז | 20 באפריל 2017

על הרוח המקורית. יש רוח אינדי שמאוד מאפיינת את האמנות הזאת".

רוח האינדי נושבת חזק בסרטה של היוצרת הצעירה טל קנטור, שסרט הגמר שלה במחלקה לאמנויות המסך בבצלאל, "במילים אחרות", הספיק בשנה האחרונה לטייל ולהיות מוקרן ב־80 פסטיבלים ברחבי העולם ולקטוף פרסים מרשימים. אורך הסרט חמש דקות בלבד, וקנטור עבדה כמעט שנה שלמה.

"הסרט עוסק בשפה ויוכרן ובכירות שאנתנו עושים או לא עושים בחיים", היא אומרת. "הסרט נעשה בטכניקה שפיתחתי, שמשלבת אנימציה ידנית מצוירת עם פרגמנטים של לייב אקשן, בהשתתפות השחקנים יהוכין פריילדנר ודנה ידלון".

בנוסף לעיסוקה כאנימטורית מתפעלת קנטור את האתר "מונפש" ביהד עם האנימטוריות חן חייפץ ודניאלה קופלר. "אנתנו משתדלות במונפש להביא לתודעת הציבור מה שקורה בעולם האנימציה הישראלית, על כל גווניו. לצערי אין מספיק מודעות. זאת עדיין נתפסת כאיזה נישא. אני חושבת שכמו שאנתנו מובילים בתחומי המדע והטכנולוגיה, זה יכול להיות גם המצב בתחום האנימציה בארץ".

בינתיים, נגשת הקהילה באירועי שיא מעטים למדי שמתקיימים מדי שנה, כמו פסטיבל האנימציה השנתי "אנימקס", הפסטיבל החדש של ירושלים ובפרייקטים כמו "לופ דה לופ", שהחל להתקיים גם בישראל כחלק מתנועה עולמית. מדובר בפרויקט המתקיים מדי חודשיים, ובמסגרתו יוצרים אנימטורים לופים (כלומר, סרטונים קצרים עם פעולות שחוזרות על עצמן בלופ אינסופי) סביב נושא מסוים. הלופים מוקרנים במקביל ובסופו של דבר נבחר הסרט הווכח. האירוע הקרוב יתקיים בחודש יוני בתל אביב. הפעם הנושא הוא תרנגולת. פרויקט מסקרן נוסף מגיע מהסטודיו של תום קוריס ותני דומבה, שבימים אלו מסיימים סיבוב של שנה בין פסטיבלים עם סרט עצמאי בשם "לילי" (LILI), שיצרו בטכניקת סטופ מושן (כלומר הווה סיופית של בובות וצילומן לכדי סרט מונפש, פריים אחרי פריים). את המימון לסרט קיבלו השניים ממפעל הפיס וקרן גשר. אורך הסרט עשר דקות, ויצירתו ארכה שנה וחצי. בקרוב יופץ ברשת לצפייה בחינם. בימים אלו מחפשים השניים מימון של קרנות ליצירת סרט קצר נוסף.

"לסטופ מושן יש כמה הברלים מובהקים מטכניקות אחרות באנימציה", מסביר קוריס על הטכניקה העכשווית. "באנימציה הקלאסית יש עניין סביב צבע וקו, אצלנו יש אלמנט של חומרים ומישוש מרקמים. למשל, כשחיפשנו שיח לסרט אז יצאנו לשרות לחפש ענפים קטנים עם המון פרטים. ואם זה חול, או טחנו חול אמיתי כדי שיהיה דק ושלא יהיה פער כשנעשה קלוז אפ של רגל הולכת על חול. נכנסנו וצללנו במשך שנה וחצי לקנה מידה קטן".

על-פי קוריס, יש עלייה בשנים האחרונות של יוצרי אנימציה בסטופ מושן בעולם וגם בישראל, ודוגמה לכך בסרטי קולנוע באורך מלא שצפריים לצאת בקרוב ומבוססים על טכניקה זו, כמו למשל של הבמאי ווס אנדרסון בסרט "מר שועל המהולל".

"גם בישראל יש התפתחות, בעיקר בזכות המחלקה לאנימציה במכללת ספיר שראש המחלקה שלה הוא 'סטופיסט', מה שמוביל לכך שיש הרבה סטודנטים בספיר שהסרט גמר שלהם מבוסס על הטכניקה הזו".